

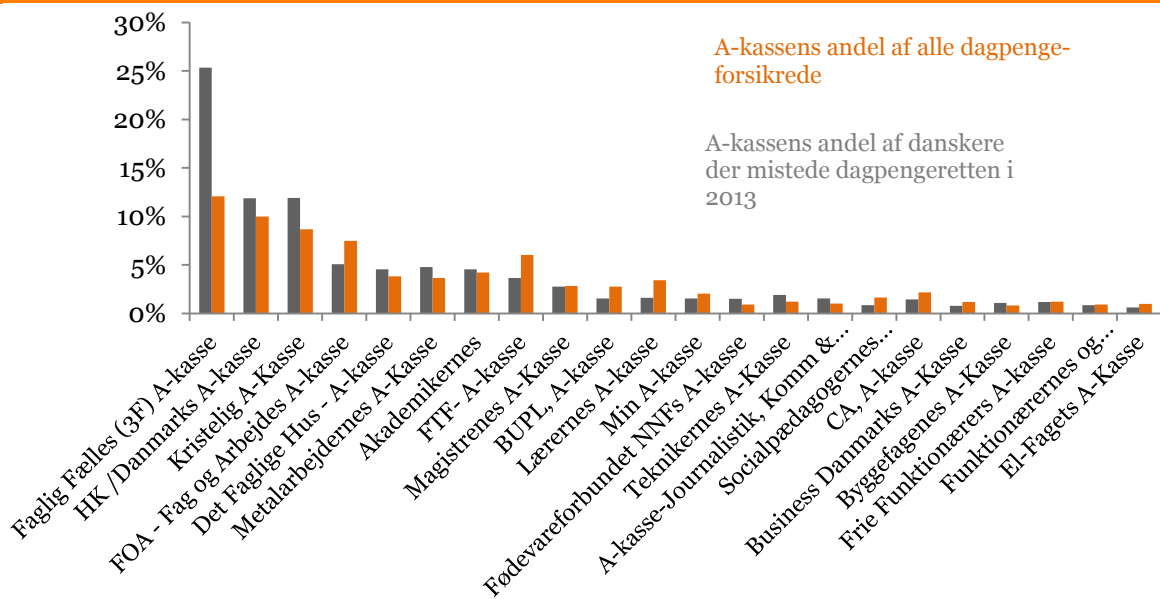
Særligt ufaglærte mister dagpengene

Hver fjerde der mistede dagpengeretten i 2013 var 3F'er. 3F'ere er dermed mere end dobbelt så udsatte som andre stillingsgrupper. Krisen har kostet mange jobs, og særligt ufaglærte og faglærte stillinger er forsvundet. Antallet af ledige jobs er faldet 53 pct. i perioden 2007-2013. Og særligt 3F- og metalarbejderstillinger er blevet hårdt ramt med et fald i antallet af ledige stillinger på 73 pct.. Kun mindre end hvad der svarer til knap hver fjerde job var tilbage i 2013. Jobs forsvinder under krisen, men på trods af dette, tager dagpengesystemet ikke højde for konjunkturers effekt på arbejdsløsheden.

Flest 3F'ere mister dagpengeretten

Når det handler om udløb af dagpengeperioden er 3F'erne mere udsatte end andre brancher. Faktisk står medlemmerne af 3F's A-kasse for hele 25 pct. af de danskere, der i 2013 mistede dagpengeretten til trods for, at de kun repræsenterer 12 pct. af alle dagpengeforsikrede. Figur 1 dokumenterer denne overrepræsentation.

FIGUR 1: DANSKERE DER HAR MISTET DAGPENGE I 2013 FORDELT PÅ A-KASSER

Kilde: Cevea på baggrund af Arbejdsmarkedsstyrelsen og Danmarks Statistik

Kontakt

Jens Jonathan Steen, analysechef
T. 41774571
E. jjis@cevea.dk

Forfatter

Maj Baltzarsen, analytiker
Louise Broman, student

Notat

Tema: Det danske dagpenge-system
Publiceret d. 08-08-2014

Nærværende rapport må kun citeres med udtrykkelig kildehenvisning til Cevea

Medlemmer af HK og Kristelig A-kasse er også hårdt ramt af arbejdsløshed og udgør hver 12 pct. af gruppen, der har mistet deres dagpengeret. Dette stemmer dog nogenlunde overens med deres medlemsrepræsentation i befolkningen, hvor de repræsenterer hhv. 10 og 9 pct. af alle dagpengeforsikrede. For stort set alle a-kasser stemmer andelen af medlemmer, som har mistet dagpengeretten, overens med medlemstallet for a-kassen (jf. figur 1).

3F er den eneste a-kasse, som har en tydelig overrepræsentation. I januar 2014 er 3F'erne stadig overrepræsenteret, men det samlede antal af personer, der mister dagpengeretten, er dog mindre end det tilsvarende tal i januar 2013 (hhv. 1.849 og 5.467).

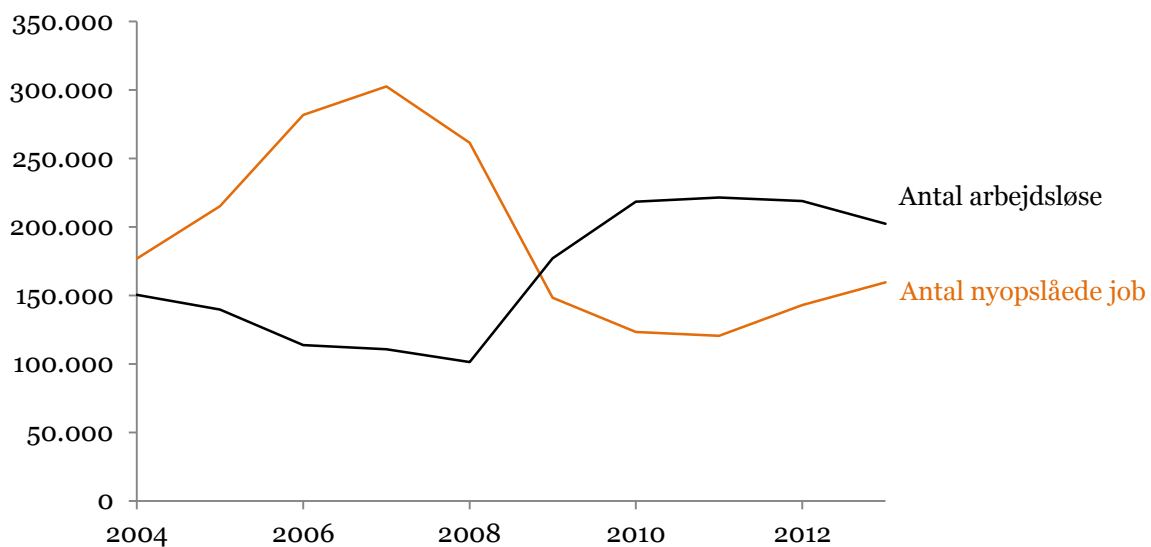
Jobskabelsen falder - arbejdsløsheden stiger

Over det seneste årti er der et tydeligt sammenfald mellem jobskabelsen og antallet af arbejdsløse, hvilket indikerer at efterspørgslen på arbejdskraft påvirker arbejdsløsheden. I figur 2 fremgår antallet af nyopslåede stillinger og antallet af arbejdsløse. Antallet af nyopslåede stillinger varierer løbende med den generelle økonomiske udvikling og bruges som indikator for jobskabelse af Arbejdsmarkedsstyrelsen.

I årene 2004-2007 op til krisen var der en markant stigning i antallet af nyopslåede jobs og antal arbejdsløse var i samme periode faldende. I 2011 under krisen var antallet af nyopslåede stillinger mere end halveret i forhold til 2007-niveauet. Modsat er antallet af arbejdsløse steget markant i samme periode. Siden 2011 er antallet af nyopslåede stillinger steget, men er stadig 16.000 under 2004-niveauet. Indeværende analyse er baseret på jobopslag på jobnet.dk og AKU-ledigheden (se slutnote).

FIGUR 2: ARBEJDSLØSHED OG JOBSKABELSE

Antal arbejdsløse og antal nyopslåede stillinger på Jobnet 2004-2013

Anm: arbejdsløsheden er baseret på AKU-ledigheden
Kilde: Cevea på baggrund af Eurostat og Arbejdsmarkedsstyrelsen

Som det fremgår i figur 2, er udviklingen for antal nyopslåede jobs og antal arbejdsløse modsatrettede; netop som antallet af ledige stillinger begynder at falde i 2007, vender udviklingen i den samlede arbejdsløshed, som begynder at stige i 2008. Antallet af nyopslåede stillinger på Jobnet bliver mere end halveret fra 302.374 i 2007 til 120.640 i 2011. I 2007 blev der på en gennemsnitlig dag opslået

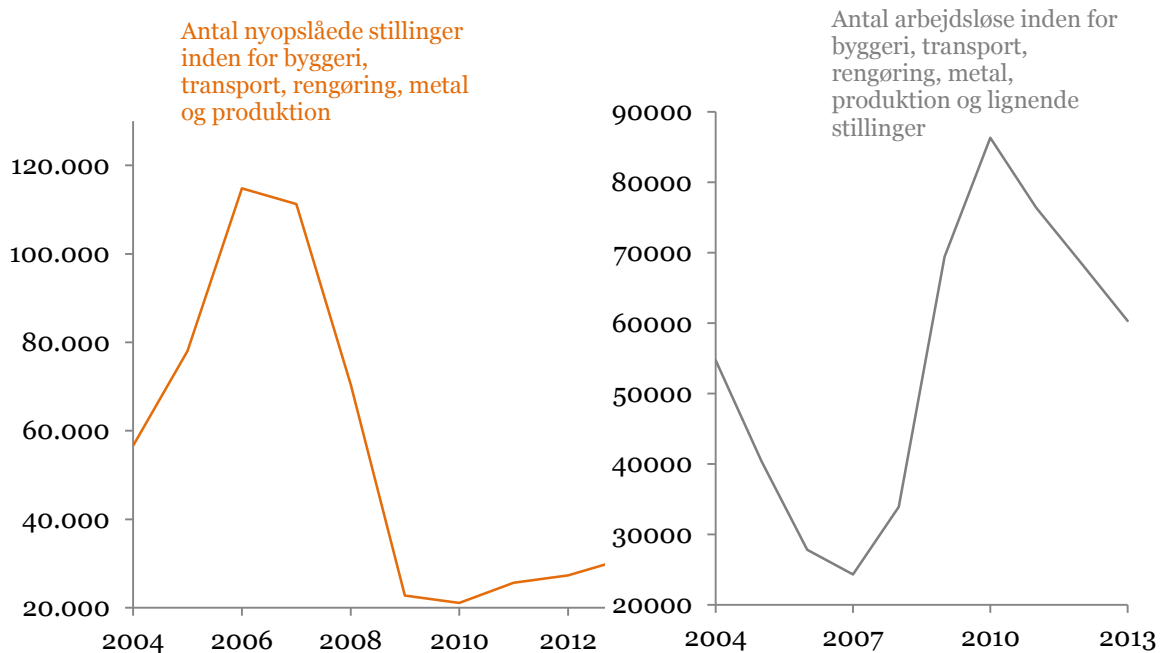
20.798 nye stillinger, og hermed var der fem arbejdsløse pr. nyopslået stilling. I kontrast var der i kriseåret 2011 32 arbejdsløse pr. nyopslået stilling, mens det tal i 2013 var faldet til 22.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at ikke alle ledige stillinger bliver opslået i Jobnet. Derfor kan forholdet ikke entydigt tolkes som det samlede antal ledige stillinger i forhold til arbejdsløsheden. Men antallet af opslåede stillinger på Jobnet er en afgørende indikator for efterspørgslen på arbejdskraft.

Ufaglærte og faglærte arbejdere er hårdest ramt

Nogle brancher er særligt følsomme overfor udsving i økonomien og rammes derfor hårdere af arbejdsløshed i krisetider. Analyse af jobskabelsen i forskellige erhvervsgrupper viser, at nogle grupper er blevet særligt hårdt ramt af manglende jobskabelse siden krisen herhjemme. Især stillinger inden for byggeri, transport, metal og lignende erhverv¹ har haft store udsving i antallet af nyopslåede stillinger i årene 2004 – 2013 (jf. figur 3), og varierer meget mere i denne periode end den gennemsnitlige udvikling for alle erhvervsgrupper. Det er stillinger, der typisk henvender sig til ufaglærte og faglærte arbejdere.

FIGUR 3: ANTAL NYOPSLÅEDE STILLINGER OG ANTAL ARBEJDSLØSE FOR UDVALGTE STILLINGER

Anm: De to grafer stammer fra to forskellige datasæt og henviser ikke til præcis de samme stillingstyper.
Kilde: Cevea på baggrund af Arbejdsmarkedsstyrelsen (tv) og Eurostat (th)

Det samlede antal af nye stillingsopslag på Jobnet faldt fra det højeste niveau i 2007 til det laveste niveau i 2011 med 60 pct, mens antallet af nye job for de udvalgte erhvervsgrupper i samme periode faldt hele 82 pct. Hermed er det tydeligt, at det procentvise fald i ledige jobs for disse erhvervsgrupper, der typisk indeholder ufaglærte og faglærte stillinger, er markant større end det procentvise fald for det samlede antal ledige stillinger i samme periode.

¹ Dækker over erhvervsgrupperne ”bygge og anlæg,” ”jern, metal og auto,” ”transport, post, lager- og maskinførerarbejde,” ”industriell produktion,” ”tekstil og beklædning,” nærings- og nydelsesmiddel” og ”Træ, møbel, glas og keramik” ifølge Jobindsat.dk’s definition.

Den procentvise stigning jævnfør figur 3 i ledige job for de udvalgte erhvervsgrupper i 2004-2007 var 99 pct, mens stigningen i samme perioden for alle erhvervsgrupper var 71 pct. Der forekom dermed en langt større stigning i antallet af ledige job i denne periode for disse erhvervsgrupper relativt til hele befolkningen. Dette indikerer, at der inden krisen var en meget høj efterspørgsel og dermed et højt antal nyopslåede stillinger indenfor disse erhverv, hvilket sandsynligvis også er en årsag til det store fald i ledige jobs efter krisens udspring.

Ligesom der kommer flere stillinger i en højkonjunktur, påviser figur 3 også, at disse erhvervsgrupper er mere udsat under økonomiske nedture, hvad angår jobskabelse. Det samme billede tegnes for arbejdsløshed, som også fremgår i figur 3. Her steg arbejdsløsheden 105 pct. for alle erhvervsgrupper i perioden 2008-2011, mens stigningen for stillinger indenfor håndværk, operatør- monteringsarbejdere, transport samt andet manuelt arbejde² var hele 223 pct. i perioden 2007-2010.

Konjunkturforskyldt arbejdsløshed og dagpengesystemet

Analysen viser, at hvis færre jobs slås op, er det sværere at finde et arbejde. Når jobskabelse falder i en lavkonjunktur og arbejdsløsheden samtidig eller efterfølgende stiger, er det et udtryk for, at jobskabelsen har stor betydning for, om arbejdsløse kan finde et job eller ej. Det nuværende dagpengesystem tager ikke højde for, at der nogen gange er færre jobs at søge. Det rammer disse år især ansatte inden for byggeriet, transport, rengøring og lignende stillinger, som for tiden oplever, at der ikke er noget job at søge. Dette ses også ved at 3F's a-kasses medlemmer fylder dobbelt så meget som de burde i statistikker over hvem, der mister dagpengereetten efter to år.

Udfordringen er, at incitaments-effekten ikke kommer i spil, når der ikke er nogen ledige job

Dagpengereformen fra 2010 fordoblede genoptjeningskravet og halverede dagpengeperioden fra 4 til 2 år. Baggrunden for dagpengereformen var Arbejdsmarkedskommissionen og en baggrundrapporten udarbejdet af Torben M. Andersen og Michael Svarer i 2009, der viste, at ledige især finder job, jo tættere de kommer på udløb af deres dagpengeperiode³. Argumentet var, at flere ville få incitament til at finde et arbejde hurtigere, når dagpengeperioden sættes ned - særligt kort før udløb af dagpengeperioden. Dette kaldes incitamentseffekten.

Udfordringen i disse år er, at incitamentseffekten ikke i samme omfang kommer i spil under en lavkonjunktur (med betydelige fald i antallet af ledige jobs), som den ville under en højkonjunktur.⁴. Sagt på en anden måde; økonomiske incitament i dagpengesystemet hjælper ikke personer til at komme i beskæftigelse, hvis der ingen job er at få.

² Dækker over stillingsbetegnelserne ISCO 7, 8 og 9, "håndværkspræget arbejde," "operatør- og monteringsarbejde samt transportarbejde" og "Andet manuel arbejde."

³ Se Andersen, T.M. and Svarer, M. (2009), Konjunkturafhængig arbejdsmarkedspolitik, Baggrundsrapport til Arbejdsmarkedskommissionen og Arbejdsmarkedskommissionens endelige rapport

⁴ Andersen og Svarer (2009) finder, at incitamentseffekterne er mindre i lavkonjunkturer end i højkonjunkturer - altså at ledige i større grad finder arbejde under en højkonjunktur end i en lavkonjunktur.

BOKS: BAGGRUND FOR ANALYSEN

Indeværende analysen anvender Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) og særligt AKU-ledigheden. Dette er en kvartalsvis, stikprøvebaseret statistik, der følger definition fastlagt af den internationale arbejdsmarkedsorganisation ILO. AKU-ledigheden er valgt på baggrund af et ønske om at afbilde den reelle ledige kapacitet for arbejdsmarkedet. Til forskel fra den registrerede ledighed fanger AKU-ledigheden den gruppe af ledige, som ikke modtager ydelser fra det offentlige, herunder den gruppe som efter dagpengereformen hverken modtager dagpenge eller kontanthjælp. Ifølge Danmarks Statistik⁵ er dette mål mest anvendeligt, i tilfælde hvor man ønsker at analysere:

- Ledige som ikke er berettiget til dagpenge eller kontanthjælp
- Alle personer som ønsker et arbejde
- Ungdomsledighed (15-24-årige)
- Internationale sammenligninger

Ud fra ovenstående parametre vurderes AKU-ledigheden at være det mest præcise mål til at underbygge analysens indhold. Dog skal man være opmærksom på, at statistikken er stikprøvebaseret, hvorfor der er en større usikkerhed.

Figur 3 viser to separate grafer, som stammer fra to forskellige datasæt og derfor ikke direkte kan overføres. Sammenlægningen af erhvervsgrupper i antal ledige stillinger stammer fra Jobindsats.dk og indeholder følgende erhvervsgrupper: ”Bygge og anlæg”, ”Jern, Metal og auto”, ”Transport, post, lager- og maskinførerarbejde.” Den samlede arbejdsløshed stammer fra Eurostat, og sammenlægningen dækker over ISCO-stillingskoderne 7 og 8. Da Jobindsats.dk har anvendt andre stillingskoder end ISCO er de to datasæt ikke 100 pct. sammenlignelige. Dog dækker de i grove træk over den samme gruppe af mennesker, hvorfor det kan anvendes for at vise, at personer i disse erhvervsgrupper er mere udsatte over for økonomisk lavkonjunktur.

⁵ Se <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/metode/ledighedsbegreber.aspx> for yderligere information